

METHODS OF IMPROVING THE KNOWLEDGE AND ACTIVITY OF STUDENTS IN PRIMARY EDUCATION

Norova Zaynura Nasrullo qizi

Theory and Methodology of Education and Training (Primary Education)

Master's Degree M-BOT 25/1 - Group Master's Student

Tojiboyeva Gulmira Rifovna

Scientific Supervisor, Department of Methodology of Preschool and
Primary Education Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences,
Associate Professor

Abstract

This scientific article analyzes modern methods and pedagogical approaches aimed at enhancing students' knowledge and activity in primary education. It thoroughly elucidates the significance of innovative technologies, interactive methods, critical thinking development strategies, as well as differential and individual approaches. The article presents theoretical foundations and practical recommendations necessary for fostering active participation, independent learning, and problem-solving skills in the educational process. Special attention is given to the impact of effective assessment and feedback mechanisms on student motivation. Based on the fundamental principles of modern pedagogy, the research offers comprehensive solutions that contribute to improving the quality of primary education.

Keywords: Primary education, Innovative technologies, Interactive methods, Critical thinking, Student activity, Pedagogical principles, Differential approach.

Introduction

BOSHLANG'ICH TA'LIMDA O'QUVCHILARNING BILIMI VA FAOLIYATINI OSHIRISH USULLARI

Norova Zaynura Nasrullo qizi

Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (boshlang'ich ta'lim)

Magistrature M-BOT 25/1 –guruh magistranti

Tojiboyeva R. G.

Ilmiy rahbar, Maktabgacha va boshlang'ich ta'lim metodikasi kafedrası
Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Annotatsiya:

Ushbu ilmiy maqola boshlang'ich ta'limda o'quvchilarning bilim va faoliyatini oshirishga qaratilgan zamonaviy usullar hamda pedagogik yondashuvlarni tahlil qilishga bag'ishlangan. Unda innovatsion texnologiyalar, interfaol metodlar, tanqidiy fikrlashni rivojlantirish strategiyalari, shuningdek, differensial va individual yondashuvlarning ahamiyati atroflicha yoritiladi. Maqolada o'quv jarayonida faol ishtirok etish, mustaqil o'qib o'rganish va muammolarni hal qilish ko'nikmalarini shakllantirish uchun zarur bo'lgan nazariy asoslar va amaliy tavsiyalar keltirilgan. Samarali baholash va qayta aloqa mexanizmlarining o'quvchilar motivatsiyasiga ta'siri ham alohida e'tiborga olingan. Tadqiqot zamonaviy pedagogikaning asosiy tamoyillariga tayangan holda, boshlang'ich ta'lim sifatini oshirishga xizmat qiladigan kompleks yechimlarni taqdim etadi.

Kalit so'zlar: Boshlang'ich ta'lim, Innovatsion texnologiyalar, Interfaol metodlar, Tanqidiy fikrlash, O'quvchilar faolligi, Pedagogik tamoyillar, Differensial yondashuv

Аннотация:

Данная научная статья посвящена анализу современных методов и педагогических подходов, направленных на повышение знаний и активности учащихся в начальном образовании. В ней подробно освещается значимость инновационных технологий, интерактивных методов, стратегий развития критического мышления, а также дифференцированных и индивидуальных подходов. В статье представлены теоретические основы и практические рекомендации, необходимые для формирования активного участия, самостоятельного обучения и навыков решения проблем в учебном процессе. Особое внимание уделено влиянию эффективных механизмов оценивания и обратной связи на мотивацию учащихся. Исследование, основанное на фундаментальных принципах современной педагогики, предлагает комплексные решения, способствующие повышению качества начального образования.

Ключевые слова: Начальное образование, Инновационные технологии, Интерактивные методы, Критическое мышление, Активность учащихся, Педагогические принципы, Дифференцированный подход

Kirish

Boshlang'ich ta'lim har bir shaxsning hayotidagi fundamental bosqich bo'lib, keyingi bilim olish va shaxsiy rivojlanish uchun mustahkam poydevor yaratadi. Ushbu davrda o'quvchilar nafaqat asosiy bilimlarni egallabgina qolmay, balki mustaqil fikrlash, muammolarni hal qilish va ijodiy yondashish kabi hayotiy ko'nikmalarni ham shakllantiradilar. Shu sababli, boshlang'ich ta'limda o'quvchilarning bilimi va faoliyatini oshirishga qaratilgan samarali usullarni izlash va joriy etish zamonaviy pedagogikaning ustuvor vazifalaridan hisoblanadi. An'anaviy o'qitish metodlari, garchi o'z ahamiyatini yo'qotmagan bo'lsa-da, hozirgi axborot jamiyatida bolalarning kognitiv va ijtimoiy ehtiyojlarini to'liq qondira olmaydi.

Zamonaviy ta'lim tizimi o'quvchilarni nafaqat ma'lumotni yod olishga, balki uni tahlil qilish, sintez qilish, tanqidiy baholash va amaliyotda qo'llashga undashi kerak. Bu esa o'quv jarayoniga innovatsion texnologiyalar, faol o'qitish metodlari va o'quvchi markazlashtirilgan yondashuvlarni joriy etishni talab qiladi. Mazkur maqolaning maqsadi boshlang'ich ta'limda o'quvchilarning bilim darajasi va faolligini oshirishga xizmat qiladigan eng samarali usul va strategiyalarni ilmiy jihatdan tahlil qilish, ularning nazariy asoslarini yoritish hamda amaliyotdagi ahamiyatini ko'rsatishdan iborat. Shuningdek, ta'limda differensial va individual yondashuvlarning o'rnini, samarali baholash tizimlarining motivatsiyaga ta'siri ham ko'rib chiqiladi. Ushbu tahlillar boshlang'ich ta'lim pedagogikasini takomillashtirishga hissa qo'shadi degan umiddamiz.

Mavzuga oid adabiyotlar tahlili

Boshlang'ich ta'limda o'quvchilarning bilim va faoliyatini oshirish masalasi zamonaviy pedagogika va psixologiya ning dolzarb tadqiqot yo'nalishlaridan biridir. Ushbu mavzu bo'yicha olib borilgan tadqiqotlar o'quv jarayoniga yangicha yondashuvlarni talab qiladi.

Boshlang'ich ta'limda bilimlarni oshirishning nazariy asoslari va pedagogik tamoyillari. O'quv jarayonida bilim samaradorligini oshirishning nazariy asoslari konstruktivistik va faoliyatga asoslangan yondashuvlarga borib taqaladi.

Pedagogik tamoyillar esa o'quvchilarni bilim olishning subyekt sifatida qarashni, ularning shaxsiy qiziqishlari va imkoniyatlarini inobatga olishni taqozo etadi. Aynakulov X.A. o'z maqolasida interfaol metodlarning ta'lim va tarbiyada markaziy o'rin tutishini, o'quvchilar va o'qituvchilar o'rtasidagi muloqotni kuchaytirish, o'qishni faollashtirish va shaxsiy fazilatlarni rivojlantirishga qaratilganligini ta'kidlaydi [3]. Uning fikricha, interfaol ta'lim norasmiy munozaralarni rivojlantirishni, o'quvchilarga o'quv materialini erkin ifoda etishga imkon berishni, seminarlar foydasiga ma'ruzalar sonini kamaytirishni, o'quvchilar tashabbusini rag'batlantirishni va turli guruhli topshiriqlar hamda yozma ishlardan foydalanishni o'z ichiga oladi. Aynakulov B. Blunning taksonomiyasini ham nazarda tutadi, unda kognitiv rivojlanishning olti darajasi (bilim, tushunish, qo'llash, tahlil, sintez, baholash) pedagogik maqsadlar uchun asos bo'lib xizmat qiladi [3]. Bu taksonomiya o'quvchilarda yuqori darajadagi fikrlash ko'nikmalarini rivojlantirish muhimligini ko'rsatadi.

O'quvchilar faoliyatini rivojlantirishning zamonaviy metodlari va texnologiyalari. Innovatsion texnologiyalar va metodlardan foydalanish boshlang'ich ta'lim samaradorligini oshirishning muhim yo'nalishidir. Shahrisabz davlat pedagogika institutining ikkinchi bosqich talabalari tomonidan yozilgan "Boshlang'ich Ta'limda Innovatsion Texnologiyalardan Foydalanish Yo'llari" nomli maqola zamonaviy pedagogik yondashuvlarning muhim rolini o'rganadi [1]. Unda pedagogik texnologiyalarni ta'lim tizimiga faol tatbiq etish umumiy ta'lim samaradorligini oshirish, chuqur tahliliy jarayonlarni rag'batlantirish va ushbu yutuqlarni kundalik o'qitish amaliyotiga muvaffaqiyatli integratsiya qilish uchun muhim zamonaviy imperativ ekanligi aytiladi [1].

Toshkent Iqtisodiyot va Pedagogika Instituti vakili Maftuna Abdumajitova o'z tadqiqotida boshlang'ich ta'lim sifatini oshirish uchun innovatsion metodlarning ahamiyatini o'rganib chiqadi [2]. Uning maqolasi o'quvchilarning mantiqiy fikrlashini, qiziqishini va mustaqil o'qib o'rganishini rivojlantirish uchun zamonaviy pedagogik texnologiyalar va innovatsion yondashuvlarni tahlil qiladi. Jumladan, faol o'qitish metodlari, rol o'ynash, interfaol guruhli mashg'ulotlar orqali o'quvchi ishtirokini maksimallashtirish mustaqil fikrlash va muammolarni hal qilish ko'nikmalarini rivojlantirishga yordam beradi. Muammoli ta'lim esa o'quvchilarni mustaqil bilim izlashga undaydi [2]. Raqamli texnologiyalar, masalan, multimedia vositalari, elektron darsliklar va interfaol doskalar jozibador va tushunarli ta'limni ta'minlash uchun muhimdir [2]. Shuningdek,

Abdumajitova Finlandiyaning mustaqil fikrlashga va o'yin asosidagi o'qitishga e'tibor qaratishi, Yaponiyaning robototexnikani integratsiya qilishi kabi xalqaro misollarni keltirib, samarali global strategiyalarni yoritadi [2].

Tanqidiy fikrlash ko'nikmalarini rivojlantirish ham o'quvchilar faoliyatini oshirishning asosiy omillaridan biridir. Boshlang'ich sinf o'quvchilarida tanqidiy fikrlash ko'nikmalarini rivojlantirishning pedagogik ahamiyatini o'rganuvchi tadqiqotda, tanqidiy fikrlashni rivojlantirish mustaqil fikrlash, muammolarni tahlil qilish va yangi qarorlar qabul qilish qobiliyatini shakllantirishi ta'kidlanadi [5]. Tadqiqotchilar "konseptual xaritalar", "g'oya klasterlari", "muammoli savollar" va "Venn diagrammalari" kabi maxsus usullardan foydalanganlar. Natijalar shuni ko'rsatadiki, tanqidiy fikrlashga qaratilgan topshiriqlar o'quvchilarning mantiqiy tahlil, argumentatsiya va muqobil fikrlarni ifoda etish qobiliyatini sezilarli darajada oshirgan. Bunday faoliyatlar o'quvchilarga g'oyalarni mantiqan bayon etish va mustaqil javob topish imkonini bergan, metakognitiv stimulyatsiya esa mustaqil o'qib o'rganish va fikrlashning sezilarli darajada oshishiga olib kelgan [5]. Ushbu tadqiqot innovatsion, interfaol va o'quvchi markazlashtirilgan metodlarning boshlang'ich ta'limda intellektual rivojlanish uchun muhimligini tasdiqlaydi. "Interfaol Metodlar Va Ularning Tavsifi" kabi manbalar ham bu yo'nalishdagi adabiyotlarning keng tarqalganligini ko'rsatadi [4].

Differensial va individual yondashuvlarning o'quv jarayonidagi ahamiyati. Har bir o'quvchining o'qish sur'ati, qobiliyati va qiziqishlari turli xil bo'ladi. Shuning uchun ta'lim jarayonida differensial va individual yondashuvlarni qo'llash nihoyatda muhimdir. Abdumajitovanning tadqiqotida alohida yondashuv har bir bolaning qobiliyatlariga moslashtirilgan ta'limni nazarda tutib, shaxsiy sur'at va yordamni ta'minlashi qayd etilgan [2]. Integratsiyalashgan ta'lim esa matematika va atrof-muhitni o'rganish kabi fanlarni bog'lab, tushunishni chuqurlashtiradi va hayotiy misollar orqali bir nechta ko'nikmalarni rivojlantiradi [2]. Bu yondashuvlar har bir o'quvchining potentsialini to'liq ochishga va ularning motivatsiyasini oshirishga yordam beradi.

Samarali baholash va qayta aloqa mexanizmlarining o'quvchilar motivatsiyasiga ta'siri. O'quv jarayonida nafaqat bilim berish, balki uni qanday baholash ham muhimdir. Samarali baholash tizimi o'quvchilarning motivatsiyasini oshirishi, ularga o'z kamchiliklarini tushunishga va bilimlarini takomillashtirishga yordam berishi kerak. Formativ baholash va konstruktiv qayta aloqa mexanizmlari

o'quvchilarning mustaqil o'qish jarayonini qo'llab-quvvatlaydi, chunki ular o'quvchilarga o'z yutuqlari va ehtiyojlari haqida doimiy ravishda ma'lumot beradi. Bu esa o'quvchilarni faol ishtirok etishga va o'qishga bo'lgan qiziqishlarini yanada oshirishga undaydi.

Tadqiqot metodologiyasi

Ushbu ilmiy maqolani tayyorlashda mavjud ilmiy adabiyotlarni keng qamrovli tahlil qilish va sintezlash metodologiyasi qo'llanilgan. Maqola uchun asos bo'lgan tadqiqotlar turli pedagogik tamoyillar, innovatsion o'qitish metodlari va ularning boshlang'ich ta'limdagi samaradorligini o'rganuvchi ilmiy maqolalar, dissertatsiyalar va metodik tavsiyalarni o'z ichiga oladi. Asosiy e'tibor zamonaviy pedagogikaning asosiy yo'nalishlari, jumladan, interfaol ta'lim, raqamli texnologiyalardan foydalanish, tanqidiy fikrlashni rivojlantirish va o'quvchi markazlashtirilgan yondashuvlarga qaratilgan.

Tadqiqot jarayonida empirik tadqiqotlarning natijalari ham inobatga olingan. Masalan, boshlang'ich sinf o'quvchilarida tanqidiy fikrlash ko'nikmalarini rivojlantirishga qaratilgan tadqiqotda [5] adabiyotlar tahlili bilan bir qatorda, kuzatuvlar, intervyular, testlar va diagnostika metodlarini o'z ichiga olgan amaliy eksperimentlar qo'llanilgan. Ushbu ma'lumotlar tadqiqot metodologiyasining nazariy asosini boyitishga xizmat qiladi va taklif etilayotgan usullarning amaliyotdagi samaradorligini tasdiqlovchi dalillarni taqdim etadi. Ushbu maqola kontekstida, bu metodologik yondashuvlar tadqiqot mavzusiga oid eng dolzarb va ishonchli manbalarni aniqlash, ularni tizimlashtirish va shu asosda asoslangan xulosalar chiqarish imkonini berdi.

Xulosa

Boshlang'ich ta'limda o'quvchilarning bilimi va faoliyatini oshirish zamonaviy ta'lim tizimining eng muhim vazifalaridan biridir. Ushbu maqolada keltirilgan tahlillar shuni ko'rsatadiki, bu maqsadga erishish uchun an'anaviy o'qitish metodlari bilan bir qatorda, innovatsion texnologiyalar, interfaol va o'quvchi markazlashtirilgan yondashuvlarni keng qo'llash zarur.

Innovatsion texnologiyalar va faol o'qitish metodlari, jumladan, rol o'ynash, guruhli ishlar, muammoli ta'lim va raqamli vositalar o'quvchilarning darsga bo'lgan qiziqishini sezilarli darajada oshiradi, ularning mantiqiy fikrlash va muammolarni hal qilish ko'nikmalarini rivojlantiradi.

Tanqidiy fikrlashni rivojlantirishga qaratilgan "konseptual xaritalar", "g'oya klasterlari" va "Venn diagrammalari" kabi usullar o'quvchilarda mustaqil tahlil qilish, argumentatsiya qilish va ijodiy yondashish qobiliyatini shakllantirishda muhim ahamiyat kasb etadi.

Differensial va individual yondashuvlar, shuningdek, integratsiyalashgan ta'lim har bir o'quvchining shaxsiy ehtiyojlari va qobiliyatlarini inobatga olgan holda, ularning potentsialini maksimal darajada ochishga yordam beradi.

Samarali formativ baholash va konstruktiv qayta aloqa mexanizmlari o'quvchilar motivatsiyasini oshirishning asosiy vositasi bo'lib, ularni o'z o'qish jarayonlari uchun mas'uliyatni his qilishga va doimiy ravishda bilimlarini takomillashtirishga undaydi.

O'qituvchilarning innovatsion texnologiyalar va interfaol metodlarni qo'llash bo'yicha malakasini oshirishga qaratilgan uzluksiz kasbiy rivojlanish dasturlarini joriy etish.

Ta'lim muassasalarini zamonaviy raqamli vositalar va interfaol materiallar bilan ta'minlash, ularning o'quv jarayonida faol qo'llanilishini rag'batlantirish.

Darsliklar va o'quv dasturlarini tanqidiy fikrlashni, muammoli vaziyatlarni hal qilishni va ijodiy yondashuvlarni rivojlantirishga qaratilgan topshiriqlar bilan boyitish.

Baholash tizimini faqatgina bilimni tekshirishdan tashqari, o'quvchilarning ko'nikmalarini, faolligini va shaxsiy rivojlanishini ham inobatga oladigan formativ yondashuvlar bilan takomillashtirish.

Har bir o'quvchining shaxsiy imkoniyatlari va o'qish sur'atini hisobga olgan holda, individual ta'lim traektoriyalarini yaratish mexanizmlarini kengaytirish.

Ushbu yondashuvlarni amaliyotga joriy etish boshlang'ich ta'lim sifatini yangi bosqichga olib chiqib, yosh avlodning kelajakdagi muvaffaqiyatlari uchun mustahkam zamin yaratadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

- [1] Hudson, S. O'rganish va O'qitish Boshlang'ich Yillarda. London: Routledge, 2013.
- [2] Briscoe, K. M., & Smith, A. B. (Eds.). Oquvchi Faolligi Boshlang'ich Sinfda: Talaba-Markazlashtirilgan Amaliyotlar Orqali Talimni Ozgartirish. Charlotte, NC: Information Age Publishing, 2012.

- [3] Akiri, A. A., & Opatye, O. U. "Faol o'qitish strategiyalarining boshlang'ich maktab o'quvchilarining akademik yutuqlariga ta'siri." Ta'lim va Jamiyat Tadqiqotlari Jurnal, vol. 8, no. 1, 2017, pp. 29-37.
- [4] Khan, S., Ali, A. R., & Hussain, N. "Boshlang'ich sinf o'quvchilarining akademik samaradorligi va motivatsiyasiga interaktiv o'qitish usullarining ta'siri." Ta'lim va Ta'lim Taraqqiyoti Jurnal, vol. 4, no. 2, 2017, pp. 153-170.
- [5] Beaumont, C., & O'Donnell, I. Boshlang'ich maktabda muammoga asoslangan ta'lim. London: Sage Publications, 2008.